

ดอกเบี้ยกับข้อปัญหา

Interest and its Problems

รองศาสตราจารย์เดชา ศิริเจริญ*

Assoc. Prof. Decha Sirichoren

บทคัดย่อ

การเรียกดอกเบี้ยเกินอัตรานั้นเป็นความผิดกฎหมายในหลายกรณี ได้แก่ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 654 พระราชบัญญัติดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืมของสถาบันการเงิน พ.ศ. 2523 พระราชบัญญัติโรงรับจำนำ พ.ศ. 2505 และพระราชบัญญัติห้ามเรียกดอกเบี้ยเกินอัตรา พ.ศ. 2475 สอดแล้วแต่ว่าเป็นกรณีต้องด้วยบทกฎหมายใด ซึ่งโดยบทบัญญัติของกฎหมายจะกำหนดให้ดอกเบี้ยซึ่งเรียกเกินร้อยละสิบห้าต้องลดลงมาเหลือเพียงร้อยละสิบห้าตามกฎหมายเท่านั้น ดอกเบี้ยส่วนที่เกินมาย่อมตกเป็นโมฆะ เป็นผลให้ผู้สัญญาชอบแต่จะบังคับดอกเบี้ยส่วนที่ไม่เกินร้อยละสิบห้า จนกระทั่งมีคำพิพากษาฎีกาวางหลักให้ดอกเบี้ยทั้งหมดทั้งส่วนที่เกินและที่ไม่เกินร้อยละสิบห้าตกเป็นโมฆะไปทั้งหมด จึงทำให้บทบัญญัติที่ลดดอกเบี้ยส่วนที่เกินร้อยละสิบห้าลงมาไม่มีผลบังคับใช้ได้อีกต่อไป อีกทั้งโทษตามพระราชบัญญัติห้ามเรียกดอกเบี้ยเกินอัตรานี้ยังเป็นโทษที่เบา และครอบคลุมไปไม่ถึงสัญญาประเภทอื่น จึงสมควรได้รับการแก้ไข

คำหลัก : การเรียกดอกเบี้ยเกินอัตรา ดอกเบี้ยเป็นโมฆะ

ABSTRACT

Overcharging of interest is an infringement of several laws; viz. Section 654 of the Civil and Commercial Code, the Interest on Loan of Financial Institutions Act B.E. 2523 (1980), the Pawnshop Act B.E. 2505 (1962) and the Prohibition of Excessive Interest Rate Act B.E.2475 (1932). The law specifies that the charging of interest in excess of 15% per annum is prohibited. The excessive amount charged is void, but the interest amount

*รองคณบดีคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ

not exceeding 15% per annum is enforceable. But with the ruling of the Supreme Court that in the case of charging interest in excess of the rate prescribed by law, not only the amount charged at the excessive rate is void, but the entire interest amount is void, the provision of law saying: “when a higher rate of interest is fixed by the contract, it shall be reduced to 15% per year” becomes futile and unenforceable. Moreover, the punishment prescribed in the Prohibition of Excessive Interest Rate Act is too lenient and does not cover other contracts. Thus, it is appropriate to amend the law.

Keywords: Excessive interest rate, Overcharged interest.

บทนำ

กฎหมายที่ได้กำหนดอัตราดอกเบี้ยไว้ได้แก่ กฎหมายต่อไปนี้

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 654

มาตรา 654 นี้บัญญัติไว้ในบรรพ 3 ลักษณะ 9 หมวด 2 เรื่องยืมใช้สิ่งเปลี่ยนแปลง ใช้บังคับตั้งแต่วันที่ 1 เมษายน พ.ศ. 2472 ซึ่งมีใจความว่า “ท่านห้ามมิให้คิดดอกเบี้ยเกินร้อยละสิบห้าต่อปี ถ้าในสัญญากำหนดดอกเบี้ยเกินกว่านั้น ก็ให้ลดลงเป็นร้อยละสิบห้าต่อปี”

พระราชบัญญัติดอกเบี้ยเงินกู้ยืมของสถาบันการเงิน พ.ศ. 2523

ความในมาตรา 4 ของพระราชบัญญัติฉบับนี้ กำหนดให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง โดยคำแนะนำของธนาคารแห่งประเทศไทย มีอำนาจกำหนดอัตราสูงสุดของดอกเบี้ยที่สถาบันการเงินอาจคิดจากผู้กู้ยืมให้สูงกว่าร้อยละสิบห้าต่อปีได้

ความในมาตรา 3 ของพระราชบัญญัติฉบับนี้ได้ให้ความหมายของ “สถาบันการเงิน” ไว้ว่าให้หมายถึง

- (1) ธนาคารแห่งประเทศไทย
- (2) ธนาคารพาณิชย์ตามกฎหมายว่าด้วยธนาคารพาณิชย์
- (3) บริษัทเงินทุน บริษัทหลักทรัพย์และบริษัทเครดิตฟองซิเอร์ตามกฎหมายว่าด้วยการประกอบธุรกิจเงินทุนธุรกิจหลักทรัพย์และธุรกิจเครดิตฟองซิเอร์
- (4) สถาบันการเงินอื่นที่รัฐมนตรีกำหนด โดยคำแนะนำของธนาคารแห่งประเทศไทย โดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา

พระราชบัญญัติโรงรับจำนำ พ.ศ. 2505

ความในมาตรา 17 แห่งพระราชบัญญัติโรงรับจำนำ พ.ศ. 2505 มีว่า “ห้ามมิให้ผู้รับจำนำเรียกหรือรับดอกเบี้ยเกินอัตรา ดังต่อไปนี้

- (1) เงินต้นไม่เกิน 2,000 บาท ร้อยละ 2 เดือน
- (2) ฯลฯ”

จากบทบัญญัติตามพระราชบัญญัติโรงรับจำนำ ถ้าคิดดอกเบี้ยเป็นปี ก็ย่อมจะเกินร้อยละสิบห้าต่อปี อันเป็นอัตราสูงสุดที่กฎหมาย ตาม ป.พ.พ. มาตรา 654 อนุญาตให้เรียกได้ แต่กรณีนี้ไม่ทำให้โรงรับจำนำกระทำการฝ่าฝืนบทบัญญัติของมาตรา 654 ดังกล่าว เพราะพระราชบัญญัติโรงรับจำนำเป็นกฎหมายพิเศษที่ยอมให้เรียกดอกเบี้ยเกินอัตราได้ จึงเป็นข้อยกเว้นของหลักทั่วไปตามที่ได้บัญญัติในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

มีปัญหาว่าการห้ามเรียกดอกเบี้ยเกินกว่าร้อยละสิบห้าต่อปี ตาม ป.พ.พ. มาตรา 654 นั้นมีผลใช้บังคับเฉพาะสัญญากู้ยืมเงินเท่านั้น หรือมีผลใช้บังคับกับสัญญาอื่นๆ ที่มิใช่การกู้ยืมด้วย ต่อปัญหาข้อนี้คงตอบได้ว่าน่าจะใช้บังคับเฉพาะสัญญาเงินเท่านั้น เหตุผลเพราะว่าในช่วงของ ป.พ.พ. มาตรา 653 ถึง 656 บัญญัติถึงการกู้ยืมเงินโดยเฉพาะ ดังนั้น ถ้าเป็นสัญญาอื่นๆ ที่มิใช่สัญญากู้ยืมเงิน คู่สัญญาย่อมตกลงเรียกดอกเบี้ยเกินกว่าร้อยละสิบห้าต่อปีได้ เช่น ในการเล่นแชร์เปียหาย ผู้เล่นจะประมูลให้ดอกเบี้ยเท่าใดก็ได้ เพราะมิใช่สัญญากู้ยืมเงิน (คำพิพากษาฎีกาที่ 698/2506) การประมูลให้ดอกเบี้ยกันถือไม่ได้ว่าเป็นดอกเบี้ยในการกู้ยืม เป็นลักษณะของการประมูลว่าบุคคลใดจะให้ประโยชน์สูงกว่ากันเท่านั้น มิได้กำหนดอัตราให้เรียกหรือบังคับกันได้แต่อย่างใด จึงไม่อยู่ในบังคับมาตรา 654 (คำพิพากษาฎีกาที่ 1631-2634/2508) หรือในสัญญาชนิดอื่น เช่น เช่าซื้อ จ้างทำของ ตั๋วเงิน ซื้อมาย เหล่านี้คู่กรณีย่อมเรียกดอกเบี้ยเกินร้อยละสิบห้าต่อปีได้ ยกเว้นขายฝาก

สำหรับสัญญาขายฝากนั้นได้มีการแก้ไขเพิ่มเติม มาตรา 499 วรรคสอง โดยมาตรา 5 แห่ง พ.ร.บ. แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ 12) พ.ศ. 2541 ดังนี้

มาตรา 499 บัญญัติว่า “สินไถ่นั้น ถ้ามิได้กำหนดกันไว้เท่าใดไซ้ ท่านให้ไถ่ตามราคาที่ยขายฝาก ถ้าปรากฏในเวลาไถ่ว่าสินไถ่หรือราคาขายฝากที่กำหนดไว้สูงกว่าราคาขายฝากที่แท้จริงเกินอัตราร้อยละสิบห้าต่อปี ให้ไถ่ได้ตามราคาขายฝากที่แท้จริงรวมถึงประโยชน์ตอบแทนร้อยละสิบห้าต่อปี”

แสดงว่าสำหรับสัญญาขายฝาก กฎหมายได้กำหนดผลประโยชน์ตอบแทนทำนองเดียวกันกับดอกเบี้ยตามสัญญาเงินกู้ ตามมาตรา 654 เป็นแต่เพียงว่ามาตรา 499 วรรคสอง กำหนดผลประโยชน์ตอบแทนตายตัวว่าเป็นร้อยละสิบห้าต่อปี มิใช่ไม่เกินร้อยละสิบห้าต่อปี เช่น มาตรา 654

อัตราดอกเบี้ยไม่เกินร้อยละสิบห้าต่อปีตาม ป.พ.พ. มาตรา 654 นี้ ใช้บังคับเฉพาะสัญญากู้ยืมเงินที่ผู้ให้กู้ยืมมิใช่สถาบันทางการเงินตามความในมาตรา 6 แห่งพระราชบัญญัติ

ดอกเบี้ยยืมของสถาบันการเงิน พ.ศ. 2523 ซึ่งอัตราดอกเบี้ยร้อยละสิบห้าต่อปีถือว่าเป็นอัตราดอกเบี้ยขั้นสูงสุดที่คู่กรณีอาจเรียกจากกันได้ แต่ไม่ใช่อัตราดอกเบี้ยตามกฎหมาย สำหรับอัตราดอกเบี้ยตามกฎหมายนั้น หมายถึงอัตราร้อยละเจ็ดครึ่งต่อปี ซึ่งในกรณีที่จะต้องเสียดอกเบี้ยแก่กัน แต่ไม่ได้กำหนดไว้ชัดแจ้งในนิติกรรมหรือโดยบทกฎหมาย ตามที่ ป.พ.พ. มาตรา 7 บัญญัติไว้ ดังนี้ “ถ้าจะต้องเสียดอกเบี้ยแก่กันและกันได้กำหนดอัตราดอกเบี้ยไว้โดยนิติกรรมหรือโดยบทกฎหมายอันชัดแจ้ง ให้ใช้อัตราร้อยละเจ็ดครึ่งต่อปี” ดังนั้น ถ้าสัญญากู้ยืมเงินกำหนดให้คิดดอกเบี้ยตามกฎหมายแต่ไม่ได้กำหนดว่าคิดกันในอัตราเท่าใดต่อปี ย่อมถือว่ามีการกำหนดอัตราดอกเบี้ยไว้ร้อยละเจ็ดครึ่งต่อปี มิใช่ร้อยละสิบห้าต่อปี เพราะถือว่าไม่ได้กำหนดอัตราไว้โดยชัดแจ้ง กรณีต้องด้วย ป.พ.พ. มาตรา 7 และจะรับฟังพยานบุคคลเพื่อเปลี่ยนแปลงอัตราดังกล่าวนี้ไม่ได้ แม้ไปรับเงินที่ผู้ให้กู้ยืมให้แก่ผู้กู้จะปรากฏอัตราดอกเบี้ยเท่ากับร้อยละสิบห้าต่อปี เพราะมิได้มีลายมือชื่อของผู้กู้ ซึ่งเป็นฝ่ายรับผิดชอบในหนี้ (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 497/2506)

ถึงแม้ว่า ป.พ.พ. มาตรา 654 จะห้ามเรียกดอกเบี้ยเกินร้อยละสิบห้าต่อปีก็ตาม แต่ข้อห้ามนี้เมื่อมีการฝ่าฝืนก็มีผลในทางแพ่งเท่านั้น กล่าวคือ ถ้ามีการเรียกดอกเบี้ยเกินร้อยละสิบห้าต่อปีก็ให้ลดลงมาเหลือเพียงร้อยละสิบห้าต่อปี ทำให้บรรดาผู้ให้กู้ไม่เกรงกลัว เนื่องจากไม่มีบทลงโทษทางอาญา เหตุนี้เองจึงเป็นที่มาของกฎหมายอาญานับหนึ่งมีชื่อว่า “พระราชบัญญัติห้ามเรียกดอกเบี้ยเกินอัตรา พ.ศ. 2475”

พระราชบัญญัติห้ามเรียกดอกเบี้ยเกินอัตรา พ.ศ. 2475

มาตรา 3 ของพระราชบัญญัติฉบับนี้บัญญัติว่า

“บุคคลใด

(ก) ให้บุคคลอื่นยืมเงินโดยคิดดอกเบี้ยเกินกว่าอัตราที่กฎหมายกำหนดไว้

(ข) เพื่อปิดบังการเรียกดอกเบี้ยเกินอัตราที่บัญญัติไว้ในกฎหมาย บังอาจกำหนดข้อความอันไม่จริงในเรื่องจำนวนเงินกู้หรืออื่นๆ ไว้ในหนังสือสัญญาหรือตราสารที่เปลี่ยนมือได้ หรือ

(ค) นอกจากดอกเบี้ย ยังบังอาจกำหนดจะเอาหรือรับเอาซึ่งกำไรอื่นเป็นเงิน หรือสิ่งของ หรือโดยวิธีเพิกถอนหนี้หรืออื่นๆ จนเห็นได้ชัดว่าประโยชน์ที่ได้รับนั้นมากเกินไปเกินสมควรตามเงื่อนไขแห่งการกู้ยืม

ท่านว่าบุคคลนั้นมีความผิดฐานเรียกดอกเบี้ยเกินอัตรา ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปีหรือปรับไม่เกินหนึ่งพันบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ”

ความผิดตามพระราชบัญญัติเป็นความผิดสำเร็จทันทีที่ได้มีการเรียกเกินอัตราที่กฎหมายกำหนด เพราะกฎหมายใช้คำว่า “โดยคิดดอกเบี้ยเกินอัตรา” ดังนั้น ไม่ว่าผู้กู้จะชำระดอกเบี้ยหรือไม่ ผู้ให้กู้ได้รับดอกเบี้ยหรือไม่ จึงไม่ใช่สาระสำคัญ สำหรับกฎหมายที่กำหนดอัตราดอกเบี้ย

ก็ได้แก่ ป.พ.พ. มาตรา 654 พระราชบัญญัติดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืมของสถาบันการเงิน พ.ศ. 2523 และพระราชบัญญัติโรงรับจำนำ พ.ศ. 2505 ดังได้กล่าวแล้ว

ผลของการเรียกดอกเบี้ยเกินอัตรา

ก. ผลตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 654

ในกรณีที่สัญญากู้ยืมเงินกำหนดอัตราดอกเบี้ยเกินไว้เกินกว่าร้อยละสิบห้าต่อปี “ก็ให้ลดลงมาเป็นร้อยละสิบห้าต่อปี” นั่นคือผลของมาตรา 654 นี้ มีผลให้อัตราดอกเบี้ยที่คิดกันไว้เกินนั้นลดลงมาเหลือร้อยละสิบห้าต่อปี อัตราดอกเบี้ยส่วนที่เกินนี้ไม่เป็นโมฆะ

มีข้อสังเกตว่า มาตรา 654 นี้ใช้บังคับตั้งแต่วันที่ 1 เมษายน พ.ศ. 2472 ก่อนมีพระราชบัญญัติห้ามเรียกดอกเบี้ยเกินอัตรา พ.ศ. 2475 ต่อมาเมื่อมีการบังคับใช้พระราชบัญญัติห้ามเรียกดอกเบี้ยเกินอัตรา พ.ศ. 2475 ปรากฏว่ามีผลกระทบต่อ ป.พ.พ. มาตรา 654 เป็นอย่างยิ่ง ดังจะได้กล่าวต่อไป

ข. ผลตามพระราชบัญญัติห้ามเรียกดอกเบี้ยเกินอัตรา พ.ศ. 2475

(1) บุคคลผู้ติดดอกเบี้ยเกินอัตราย่อมมีความผิดและมีโทษตามพระราชบัญญัติฉบับนี้กำหนดไว้

(2) ก่อนประกาศใช้พระราชบัญญัติห้ามเรียกดอกเบี้ยเกินอัตรา หากคู่กรณีตามสัญญากู้ยืมเงินตกลงติดดอกเบี้ยเกินร้อยละสิบห้าต่อปี ก็ให้ลดลงมาเหลือร้อยละสิบห้าต่อปี ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 654 แต่เมื่อได้มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติห้ามเรียกดอกเบี้ยเกินอัตรา พ.ศ. 2475 แล้ว ผลในเรื่องดังกล่าวนี้ได้เปลี่ยนแปลงไป โดยได้มีแนวคำพิพากษาฎีกาวินิจฉัยว่า การเรียกดอกเบี้ยเกินอัตราที่กฎหมายกำหนด ข้อตกลงในส่วนดอกเบี้ยตกเป็นโมฆะ ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 150 เพราะมีวัตถุประสงค์เป็นการต้องห้ามชัดแจ้งโดยกฎหมาย และให้ถือว่าดอกเบี้ยที่เกินอัตรานั้นเป็นโมฆะทั้งหมดไม่ใช่เฉพาะส่วนที่เกิน จากผลดังกล่าวนี้ จึงทำให้บทบัญญัติของประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 654 ในส่วนที่ว่า “ถ้าในสัญญากำหนดดอกเบี้ยเกินกว่านั้น ก็ให้ลดลงมาเป็นร้อยละสิบห้าต่อปี” ไม่มีผลใช้บังคับได้ต่อไป

สำหรับต้นเงินตามสัญญากู้ยืมยังคงมีผลสมบูรณ์ มิได้ตกเป็นโมฆะด้วยเพราะสามารถแยกการกู้เงินกับการเรียกดอกเบี้ยออกจากกันได้ กล่าวคือ สามารถแยกส่วนที่มีผลสมบูรณ์ออกจากส่วนที่ไม่สมบูรณ์ได้ ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 173 ดังคำพิพากษาฎีกาที่ 1238/2502 ซึ่งได้วินิจฉัยไว้ตอนหนึ่งว่า “ส่วนที่จำเลยฎีกาว่าเมื่อสัญญาส่วนหนึ่งมีวัตถุประสงค์ผิดกฎหมาย สัญญาทั้งฉบับต้องตกเป็นโมฆะไปด้วยนั้น

ศาลฎีกาเห็นว่าเงินจำนวน 4,000 บาทนี้ จำเลยยอมรับว่าได้กู้ไปจากโจทก์จริง การกู้ยืมเงินกันหาเป็นการผิดกฎหมายไม่ แต่การคิดดอกเบี้ยเกินอัตราที่กฎหมายกำหนดไว้เป็นความผิดตามกฎหมายต่างหาก ซึ่งแยกการกู้เงิน และการเรียกดอกเบี้ยออกต่างหากจากกันได้โดยถือว่าคู่กรณีไม่ประสงค์จะให้ต้นเงินสูญไปด้วย ต้นเงิน 4,000 บาท นี้จึงไม่ตกเป็นโมฆะ”

ข้อปัญหา

ข้อแรก จากแนวคำพิพากษาศาลฎีกาที่วินิจฉัยว่า ดอกเบี้ยที่เรียกเกินอัตราที่กฎหมายกำหนดตกเป็นโมฆะทั้งหมด ส่วนต้นเงินที่กู้ยืมยังคงสมบูรณ์ โดยเห็นว่าการกู้ยืมเงินกันไม่เป็นการผิดกฎหมาย แต่การคิดดอกเบี้ยเกินอัตราที่กฎหมายกำหนดเป็นการผิดกฎหมาย เท่ากับศาลฎีกาตีความว่าเรื่องนี้เป็นเรื่องของนิติกรรมตกเป็นโมฆะบางส่วน ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 173 ดังนี้เป็นไปได้หรือไม่ ถ้าจะตีความว่าให้แยกดอกเบี้ยส่วนที่ไม่เกินร้อยละสิบห้าต่อปีออกจากส่วนที่เกินร้อยละสิบห้าต่อปี โดยถือว่าดอกเบี้ยส่วนที่ไม่เกินร้อยละสิบห้าต่อปี เป็นเรื่องที่กฎหมายอนุญาตให้กระทำได้ จึงให้มีผลสมบูรณ์ เพราะไม่ได้ผิดกฎหมาย แต่เฉพาะในส่วนที่เกินร้อยละสิบห้าต่อปีให้ตกเป็นโมฆะ เพราะขัดต่อกฎหมายโดยชัดแจ้ง หากเป็นดังนี้ย่อมจะมีผลให้ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 654 ยังคงสามารถมีผลบังคับใช้ได้ทั้งมาตรา กล่าวคือ ถ้าคิดดอกเบี้ยเกินอัตราร้อยละสิบห้าต่อปี ก็ให้ลดลงมาเป็นร้อยละสิบห้าต่อปี ส่วนที่เกินก็ตกเป็นโมฆะไป การตีความเช่นนี้จะทำให้พระราชบัญญัติห้ามเรียกดอกเบี้ยเกินอัตราไม่มีผลในการบังคับใช้หรือไม่ เห็นว่ายังมีผลบังคับใช้อยู่ แม้ว่าเจ้าหนี้ผู้ให้กู้ยังคงเรียกดอกเบี้ยในส่วนที่ไม่เกินร้อยละสิบห้าต่อปีได้อยู่ แต่เจ้าหนี้ผู้นี้ก็ยังคงมีความผิดต่อพระราชบัญญัติห้ามเรียกดอกเบี้ยเกินอัตรา ซึ่งเป็นกฎหมายอาญาที่มีโทษถึงขั้นจำคุกหรือปรับ เป็นแต่เพียงว่าเท่าที่ปรากฏมาก็ไม่เคยเห็นเจ้าหนี้หน้าเลือดคนไหนต้องถูกจำคุก เพราะเรียกดอกเบี้ยเกินอัตราที่กฎหมายกำหนด ส่วนโทษปรับก็เพียงไม่เกินหนึ่งพันบาท ซึ่งเป็นจำนวนเล็กน้อยจนไม่น่ากลัวเกรง เพราะฉะนั้น การตีความเช่นที่กล่าวมานี้น่าจะเป็นการตีความที่ให้การปกป้องคุ้มครองเจ้าหนี้เงินกู้ผู้หน้าเลือดและฉ้อฉลเกินไป กล่าวคือ หากจับได้ไล่ทันก็จะได้เงินต้นพร้อมดอกเบี้ยอีกร้อยละสิบห้าต่อปี แม้จะมีความผิดทางอาญา แต่โทษก็อย่างที่กล่าวมาแล้ว แต่ถ้าหากจับไม่ได้ไล่ไม่ทันก็สบายไป การตีความเช่นนี้ผู้เขียนไม่เห็นด้วย

ข้อที่สอง จากแนวคำพิพากษาศาลฎีกาตามข้อแรกที่วินิจฉัยว่าการกู้ยืมเงิน โดยเรียกดอกเบี้ยเกินอัตราที่กฎหมายกำหนดเป็นเรื่องของประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 150 ประกอบด้วยมาตรา 173 แต่ตามความเห็นของผู้เขียนเห็นว่าเป็นเรื่องของมาตรา 150 มาตราเดียวเท่านั้นไม่ใช่เรื่องนิติกรรมตกเป็นโมฆะบางส่วน เพราะการที่คู่กรณีทำการกู้ยืมเงินกันโดยมีข้อตกลงในการกู้ยืมที่ขัดต่อกฎหมายด้วยการเรียกดอกเบี้ยเกินอัตราที่กฎหมายกำหนด อีกทั้ง

คู่กรณีต่างก็รู้ว่า สิ่งที่ตนทำลงไปนั้นเป็นการฝ่าฝืนต่อกฎหมาย จึงเห็นว่าวัตถุประสงค์ของนิติกรรมการกู้ยืมขัดต่อกฎหมายโดยชัดแจ้ง ดังนั้น นิติกรรมการกู้ยืมเงินจึงตกเป็นโมฆะถือว่าไม่มีการกู้ยืม เมื่อไม่มีการกู้ยืมก็ย่อมไม่มีดอกเบี้ย ส่วนการที่ผู้กู้จะต้องคืนต้นเงินในฐานะลามิควรได้กันได้แค่ไหนเพียงใด ก็เป็นเรื่องของเคราะห์กรรมของผู้ที่จงใจละเมิดกฎหมาย ทำไมกฎหมายจะต้องไปปกป้องคุ้มครองผู้ที่จงใจทำลายกฎหมายด้วย ส่วนผลกระทบที่จะมีไปถึงประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 654 นั้น ปัจจุบันก็มีผลกระทบอยู่แล้ว ก็น่าที่จะมีการเปลี่ยนแปลงแก้ไขกฎหมายกันไป

ข้อที่สาม การที่พระราชบัญญัติห้ามเรียกดอกเบี้ยเกินอัตราใช้บังคับได้เฉพาะการกู้ยืมเงินเท่านั้น ถ้าเป็นเรื่องอื่นๆ ที่ไม่ใช่การกู้ยืมเงิน แม้จะมีการเรียกดอกเบี้ยในอัตราใดก็ไม่เป็นความผิดตามพระราชบัญญัติห้ามเรียกดอกเบี้ยเกินอัตราที่กฎหมายกำหนด พ.ศ. 2475 เช่น สัญญาเช่าซื้อ ซื้อขาย จำนำของ เล่นแชร์เปียหอย ขายลดตัวเงิน เป็นต้น สัญญาเหล่านี้ไม่ใช่สัญญากู้ยืม การเรียกดอกเบี้ยเกินกว่าร้อยละห้าสิบต่อปีจึงไม่ขัดต่อประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 654 และพระราชบัญญัติเรียกดอกเบี้ยเกินอัตรา ดังนี้ มีความเป็นธรรมแล้วหรือไม่ สมควรที่จะมีการแก้ไขเปลี่ยนแปลงกฎหมาย 2 ฉบับนี้ เพื่อให้สามารถนำไปใช้บังคับแก่การเรียกดอกเบี้ยสำหรับกรณีอื่นๆ ที่มีใช้การกู้ยืมเงินได้แล้วหรือยัง

ข้อที่สี่ โทษปรับตามพระราชบัญญัติห้ามเรียกดอกเบี้ยเกินอัตราที่กฎหมายกำหนด พ.ศ. 2475 สมควรแก้ไขให้เหมาะสมกับสภาพของสังคมในปัจจุบัน